

องค์ความรู้ : “โลกภายหลัง COVID-๑๙ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม”

เจ้าขององค์ความรู้ : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กลุ่มงานพาณิชย์ต่างประเทศ

ผู้ถอดองค์ความรู้/บทเรียน นางสาวสิริกานต์ อมาตยกุล

นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ

สรุปองค์ความรู้และบทเรียนที่ได้ :

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ COVID-๑๙ คือ โรคติดเชื้อจากไวรัสชนิดหนึ่ง พบการระบาดในช่วงปี ๒๕๖๒ ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ปัจจุบันองค์การอนามัยโลก (WHO) ยกย่องให้เป็นภาวะการระบาดใหญ่ทั่วโลก (Pandemic) อย่างไรก็ตาม แม้สถานการณ์ในจีนจะเริ่มทรงตัว แต่การแพร่ระบาดในประเทศอื่นนอกจีนกลับขยายไปมากกว่า ๒๑๐ ประเทศทั่วโลก โดยข้อมูล ณ วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ มีผู้ติดเชื้อสะสมทั่วโลกจำนวน ๑๓,๗๐๗,๐๖๙ ราย^๑ โดยประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสูงสุด ๑๐ อันดับแรกมีขนาดเศรษฐกิจรวมกันสูงถึงกว่า ๒ ใน ๕ ของโลก

จากการศึกษา/วิเคราะห์รายงานของคณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลกและองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ณ นครเจนีวา เรื่อง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มหาภาคจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ รวมถึงบทความ เรื่อง “How the World Will Look After the Coronavirus Pandemic” และบทความ เรื่อง “โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร เมื่อหมดยุคโควิด-๑๙” พบว่าการแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ดังต่อไปนี้

๑) **เศรษฐกิจโลกถดถอย** โดย UNCTAD ได้ปรับอัตราการขยายตัวของ GDP โลกจากร้อยละ ๒.๗ เหลือเพียง ร้อยละ ๑.๗ OECD ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกถึง ๒ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ

๒) **ห่วงโซ่อุปทานหยุดชะงัก** ภาคการผลิตของจีนหดตัวลงร้อยละ ๑๓.๕ ส่งผลกระทบต่อการผลิตและการส่งออกของประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าสินค้าชั้นกลางจากจีน เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ไต้หวัน เวียดนาม รวมทั้งไทย

^๑ รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙, ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค, ฉบับที่ ๑๙๕, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๒.๐๐ น.

๓) การลงทุนทรุดตัว การลงทุนทั่วโลกจะลดลงร้อยละ ๓๐-๔๐ ระหว่างปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ โดยธุรกิจที่ได้รับผลกระทบสูงสุด ได้แก่ ธุรกิจพลังงาน ธุรกิจการบิน และธุรกิจยานยนต์

๔) การจ้างงานลดลง องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ประเมินว่า COVID-๑๙ อาจทำให้แรงงานทั่วโลกว่างงานเพิ่มขึ้นเกือบ ๒๕ ล้านคน

๕) การค้าโลกสาหัส โดย OECD คาดการณ์ว่าการค้าโลกจะลดลงร้อยละ ๓.๗๕

โลกภายหลัง COVID-๑๙

การแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงวิถีชีวิตของผู้คน เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสชนิดนี้มีความรุนแรง รวดเร็ว และขยายวงกว้างไปทั่วโลก ทำให้รัฐบาลในแต่ละประเทศรวมถึงไทยต้องดำเนินมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ รวมทั้งหน่วยงานด้านสาธารณสุขและหน่วยแพทย์ทั่วโลกก็ได้พยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อดูแลผู้ป่วยและคิดค้นวิธีการรักษาที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของภาวะวิกฤตดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) การทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (deglobalization) จะมีความเข้มข้นมากขึ้น และทำให้ห่วงโซ่อุปทานโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ประเทศต่างๆ จะหันมาพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานในประเทศตนเองเพิ่มขึ้นอีก และกระจายความเสี่ยงด้านการผลิตและขายสินค้าโดยไม่พึ่งพาเพียงประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น

๒) สังคมจะก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ทันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยร้านค้าและห้างสรรพสินค้าแบบดั้งเดิมต้องเร่งพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อช่วงชิงตลาดจากการค้าขายแบบออนไลน์มากขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลหลายประเภทที่ยังมีคนใช้ไม่มากนัก วิกฤตครั้งนี้ได้บังคับให้คนต้องหันมาใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อย่างจริงจัง และสร้างโอกาสต่อยอดให้มีผู้เล่นในตลาดมากยิ่งขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มที่ช่วยสื่อสารทางไกล การจัดประชุม การใช้จ่ายดิจิทัล การดูหนังออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งผู้บริโภคจะเกิดความคุ้นเคยและเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้เทคโนโลยีอย่างถาวร

๓) ทิศทางอุตสาหกรรมกับการพึ่งพาตัวเอง ในหลายประเทศสัดส่วนการพึ่งพิงอุตสาหกรรมบริการเทียบกับอุตสาหกรรมการผลิตมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทย อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่สร้างรายได้และการจ้างงาน วิกฤตการณ์โควิด - ๑๙ ที่เกิดขึ้น ทำให้หลายประเทศปิดพรมแดน/ปิดประเทศ ผู้คนเริ่มใช้ชีวิตแบบเว้นระยะจากสังคม เกิดการดำรงชีวิตแบบไม่พึ่งพาระบบ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมบริการ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ

การเดินทาง ท่องเที่ยว คำส่งและคำปลีก บันเทิง ร้านอาหารและร้านค้า ส่วนอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบน้อยจะเป็นกลุ่มบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและบริการที่มีมูลค่าสูง รวมถึงอุตสาหกรรมการผลิต สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของความสามารถในการพึ่งพาตัวเองที่เชื่อมโยงกับทิศทางการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมของประเทศ

๔) ธุรกิจสตาร์ทอัพจะเป็นเรื่องที่ยากขึ้น ที่ผ่านมารัฐกิจสตาร์ทอัพเกิดขึ้นจากความต้องการแก้ปัญหาให้กับผู้บริโภค และเติบโตอย่างก้าวกระโดดด้วยการลงทุนของนักลงทุน แต่อย่างไรก็ตามวิกฤตการณ์โควิด - ๑๙ ทำให้ระบบเศรษฐกิจทั่วโลกถดถอย ผู้บริโภคส่วนใหญ่หันไปให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานมากกว่าความต้องการใหม่ๆ นักลงทุนจะชะลอการลงทุนเพราะต้องสำรองเงินไว้เพื่อฟื้นฟูธุรกิจ ส่งผลกระทบต่อการเติบโตของธุรกิจสตาร์ทอัพ แต่ในขณะเดียวกันอาจเป็นโอกาสสำหรับสตาร์ทอัพกลุ่มดิจิทัลและกลุ่มเทคโนโลยีขั้นสูง ที่จะเข้ามาแก้ปัญหาเร่งด่วน หรือตอบโจทย์พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค

๕) การฟื้นฟูเศรษฐกิจต้องอาศัยภาครัฐและธุรกิจขนาดใหญ่ การดำรงชีวิตแบบเว้นระยะห่างทางสังคมรวมถึงการปิดประเทศ จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ใช้แรงงาน ธุรกิจบริการผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดเล็ก ซึ่งผลกระทบจะยิ่งรุนแรงมากยิ่งขึ้นหากกินเวลานาน แต่ผู้ที่ยังสามารถดำเนินธุรกิจได้จะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีเงินสำรองสูง มีธุรกิจรองรับหลากหลาย หรืออยู่ในภาคการผลิตที่พร้อมจะกลับมาได้รวดเร็ว ทั้งนี้ เมื่อวิกฤตการณ์ผ่านพ้นไป ภาครัฐและธุรกิจขนาดใหญ่จะมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างมาก แต่ภาครัฐจะต้องดูแลไม่ให้เกิดการผูกขาดและเกิดความเหลื่อมล้ำในการแข่งขัน และต้องทำงานร่วมกับธุรกิจขนาดใหญ่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดการจ้างงาน และฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กรกฎาคม ๒๕๖๓